

ระบบอุปถัมภ์กับอำนาจการต่อรองของพรรคการเมือง*

THE PATRONAGE SYSTEM AND BARGAINING POWER OF POLITICAL PARTIES

พระครูวาทีธรรมวิรัช

Phrakhru Wateethammawipat

พระครูวิจิตรรัตนวัตร

Phrakhru Wijitrattanawat

พระครูรัตนสุตาการ

Phrakhu Rurattanasutakor

ไพรัตน์ ฉิมหาด

Pairat Chimhad

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: pairat007@gmail.com

บทคัดย่อ

การเมืองไทยในปัจจุบันนั้น ระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอิทธิพลอยู่ไม่น้อย เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการไปตามกาลเวลาและรูปแบบของของสังคมที่แปรเปลี่ยนตามเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการนำระบบอุปถัมภ์มาใช้เป็นกลไกในการแสวงหาอำนาจทางการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย จนเกิดเป็นวัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบอุปถัมภ์ ระบบอุปถัมภ์กับอำนาจการต่อรองของพรรคการเมืองจะเป็นลักษณะอย่างไรมัน ผู้เขียนได้ทำการศึกษาจากหนังสือ วารสาร รายงานวิจัย ซึ่งบทความนี้จะเสนอความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทั้งในระดับบนและระดับล่าง หรือนักการเมืองที่ต้องการขึ้นมามีอำนาจ ผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่ไม่เพียงต้องมีความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์กับประชาชนในเขตเลือกตั้งเท่านั้น แต่อาจหมายถึงการกระทำต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม มีความขัดแย้งหรือไม่สอดคล้องตามกฎหมายและกติกาสังคมประชาธิปไตย เช่น การซื้อเสียง การคอร์รัปชัน ฯลฯ การที่ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกื้อหนุนหรือแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์ระหว่างกันจึงก่อให้เกิดการแบ่งกลุ่มหรือแบ่งแยกเป็นพวกพ้องกันอย่างชัดเจน การเอื้อประโยชน์ให้กับคนใกล้ชิด การตอบแทนซึ่งกันและกัน การมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าการดำเนินการใด ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม โดยสิ่งดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและจิตสำนึกที่ดีในฐานะพลเมืองคนหนึ่งของประเทศ และตราบไคที่ระบบอุปถัมภ์ยังคงมี

* Received 5 March 2020; Revised 20 March 2020; Accepted 16 April 2020

บทบาทอยู่ในการเมืองก็ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมให้เบ่งบานในสังคมการเมืองไทยต่อไป ซึ่งนับเป็นสิ่งที่ขัดกับวิถีทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้การเจรจาต่อรองในทางการเมืองนั้นอาจต้องใช้กลยุทธ์เป็นกรณีพิเศษมากกว่าการเจรจาต่อรองโดยทั่วไป เพราะการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

คำสำคัญ: ระบบอุปถัมภ์, อำนาจการต่อรอง, พรรคการเมือง

Abstract

Thai politics at present the patronage system is still quite powerful. Only change the method according to the time and form of society that changes according to economy and society. Especially the use of patronage systems as a mechanism for seeking political power under democracy. Until becoming a fostering democratic culture what is the nature of the patronage system and the bargaining power of political parties? The author studied from books, journals, research reports, which this article will present the relationship between upper and lower levels. Or politicians who want to come to power through the electoral process, which does not only have a foster relationship with people in the constituency but may include various actions. Which is something immoral there is a conflict or inconsistency with the rules and regulations of a democratic society, such as buying votes, corruption, etc. The patronage system is a kind of supportive relationship. The mutual benefit therefore creates a grouping or separation into clearly separate groups. Benefit for those close to you Reciprocal Focusing on seeking benefits for oneself or a group more than any other action that will be beneficial to society as a whole. This means demonstrating the lack of social responsibility and good consciousness as a citizen of the country. And as long as the patronage system is still active in politics, it will affect local and national development. It also promotes a culture of power and popularity to blossom in Thai political society. Which is totally against the democratic regime However, political negotiations may require special strategies rather than general negotiations. Because politics is a matter of power and interests both directly and indirectly

Keywords: Patronage System, Bargaining Power, Political Parties

บทนำ

มนุษย์นั้นต่างเป็นสัตว์สังคมด้วยกันทุกคน ด้วยเหตุนี้ทุกคนจึงต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมา และหลากหลายความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นต่างก็มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจทำให้เกิดต้นทุนทางสังคมและวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานทาง สังคมของไทยมาช้านาน และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นอาจเป็นไปได้ทั้งความสัมพันธ์ต่างชนชั้นกันหรือเป็นความสัมพันธ์ภายในชนชั้นเดียวกันก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าความสัมพันธ์ของคนไทยจะเป็นอย่างไรนั้น ในโครงสร้างของสังคมไทยก็ยังแฝงไว้ด้วย ลักษณะของความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนานและยังแฝงอยู่ในทุกระบบของสังคมไทย เช่น ระบบราชการ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง และถึงแม้ว่ายุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไปแต่ระบบอุปถัมภ์ก็มิได้เสื่อมสลายไปจากสังคมไทย ในทางตรงกันข้ามความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ยังได้วิวัฒนาการให้เข้ากับยุคสมัยที่แม้เทคโนโลยีต่าง ๆ จะก้าวหน้าและเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารแล้วก็ตาม

จากการเข้าครอบงำทางอำนาจของระบอบประชาธิปไตยเชิงอุปถัมภ์ในสังคมไทย เกิดขึ้นจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นชนชั้น ภายใต้โครงสร้างการปกครองแบบดั้งเดิมของระบบศักดินาได้เผยแพร่แผ่ขยายอิทธิพลเข้าครอบงำอำนาจทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่งผลให้ระบบอุปถัมภ์ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในโครงสร้างของสังคมไทย เพราะระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยจะสามารถพัฒนาไปสู่ประชาชนได้ก็จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันในสังคม และความเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชน ให้สามารถที่จะพึ่งพิงตัวเองและการรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อการเรียกร้องต่อรองในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ลดการพึ่งพิงพึ่งพากลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่นหรือผู้ที่มีฐานะและตำแหน่งทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองที่เหนือกว่าเข้ามาครอบงำ ให้เกิดความเป็นอิสระในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นระบบของการควบคุมอำนาจทางสังคมที่ได้มีการกำหนดสถานภาพของบุคคล จากบนลงมาสู่ล่าง แบบ "เจ้านาย – ลูกน้อง" หรือ "ผู้ใหญ่ ผู้ nhỏ" ที่ถูกกำกับโดยศีลธรรม คุณธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเน้นความแตกต่างระหว่างฐานะทางตำแหน่งอย่างไม่เท่าเทียมกันของทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายที่สูงกว่าจะเป็น "ผู้อุปถัมภ์" และฝ่ายที่ต่ำกว่า จะเป็น "ผู้รับอุปถัมภ์" เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนในสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นส่วนตัว โดยอยู่ในรูปแบบของความเป็นเครือญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน พรรคพวก และกลุ่มอาชีพที่เคยรู้จักและมีความใกล้ชิดสนิทสนม เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือตอบแทนซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่ายนั้น แล้วได้ถูกนำมายึดถือเป็นหลักเกณฑ์และค่านิยมในการปฏิบัติทางสังคม เพื่อการ

จัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ทางอำนาจ ตำแหน่งในการทำงาน หรือทรัพยากรอื่น ๆ ให้กับบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ไปตามรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่ (ฉัตรชัย สุระภา, 2554)

จากความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกันด้วยความเอื้ออาทรของคนในชุมชน มาเป็นพื้นฐานในการนำไปสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและชาวบ้านในชุมชนทำให้สามารถที่จะมีชัยชนะในการเลือกตั้งด้วยความชอบธรรมทางการเมืองจากคะแนนเสียงที่ได้มา โดยการอาศัยความสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยนแบบอุปถัมภ์มาเป็น ปัจจัยในการรองรับและเป็นข้ออ้างของการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ในรูปแบบการบริหารจัดการงบประมาณและโครงการต่าง ๆ อย่างเป็นอิสระของนักการเมืองประชาชนนั้นไม่สามารถเข้าไปมีบทบาทในส่วนร่วมและตรวจสอบการบริหารงานได้อย่างแท้จริง เพียงเพราะว่าระบบอุปถัมภ์ของการได้มาซึ่งตำแหน่งนั้นจะต้องแลกมาด้วยสิ่งของ เงินทอง ผลประโยชน์ และอำนาจที่เป็นตัวบุคคล หรือกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ ที่แจกจ่ายให้กับประชาชนนั้น เป็นมูลค่าการลงทุนที่สูงมากพอควรที่จะนำมาสร้างความชอบธรรมทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับชัยชนะในการเลือกตั้งของนักการเมือง ทำให้ประชาชนนั้นเกิดความเกรงอกเกรงใจ เคารพยำเกรงในตัวนักการเมือง ไม่กล้าที่จะเข้าไปตรวจสอบ การทำงานในลักษณะต่าง ๆ ก็เพราะว่าสินจ้างรางวัลที่นักการเมืองได้เคยยื่นและเสนอให้ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง ได้กลับกลายมาเป็นปัจจัยที่สามารถนำมาใช้เป็นเหตุผลในการสนับสนุนเพื่อสร้างความชอบธรรมแก่นักการเมือง ให้เกิดความสำนึกที่มายึดเหนี่ยวจิตใจและการตระหนักถึงพันธะผูกพันระหว่างผู้สมัครกับประชาชนได้ว่า ประชาชนนั้นก็เคยได้รับอามิสสินจ้างส่วนแบ่งหรือ สินน้ำใจจากนักการเมืองไปแล้วเช่นกัน

การก่อกำเนิดความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์

คำว่า “ผู้อุปถัมภ์ (Patron)” เป็นคำที่มาจากภาษาสเปน หมายถึง บุคคลผู้มีอำนาจสถานภาพ ฉันทานุมัติ และอิทธิพล (สุจิต บุญบงการ, 2545) คำนี้อาจใช้เรียกนายจ้างหรือผู้สนับสนุนการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ และแม้กระทั่งนักบุญองค์อุปถัมภ์ โดยที่บุคคลเหล่านี้จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจ ด้อยกว่าหรือเป็นผู้รับอุปถัมภ์ (Client) ที่ต้องการความช่วยเหลือและการปกป้องในเรื่องต่าง ๆ ตามที่ตนเองเดือดร้อน ผู้อุปถัมภ์จะให้ประโยชน์โดยหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์คืนตอบแทนในรูปของสินค้าและความภักดี หรือการสนับสนุนทางการเมืองและการบริการในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้อุปถัมภ์ ส่วนใหญ่ผู้อุปถัมภ์หนึ่งคนจะมีผู้รับอุปถัมภ์หลายคน เช่น ระบบศักดินาไทย ซึ่งเจ้านายคนหนึ่งจะมีบ่าวไพร่หลายคนหรือกรณีเจ้าพ่อที่มีลูกน้องหลายคน ความสัมพันธ์เชิงตอบแทนซึ่งกันและกันนี้ อาจจะอยู่ในลักษณะของการสัญญาตกลงกันอย่างเป็นทางการ (Formal Contract) ที่มีการกำหนดสิทธิและความผูกพันของทั้งสองฝ่ายอย่างชัดเจน ซึ่งความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์สามารถที่จะเกิดขึ้นได้เนื่องมาจาก

การเจริญเติบโตของระบบศักดินาในยุโรปตะวันตกและญี่ปุ่น จากความสัมพันธ์แบบส่วนตัว และการฝากตัวเข้าเป็นผู้รับอุปถัมภ์ระหว่างเจาของทีนากับชาวนา ไคกลายเป็นรากฐานของการจัดระเบียบองค์กรทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ภายใต้ระบบศักดินาที่มีข้อผูกพันระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์มาเป็นพื้นฐานของระบบการเช่าทีนา และการผลิตทางการเกษตรที่ยังคงมีอยู่ในชนบททั่วไป แล้วได้ถูกนำมาใช้เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์ด้านต่างๆ ในอาณานิคมของสเปนและโปรตุเกส ในละตินอเมริกาและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เชื่อมโยงกับระบบทุนนิยมโลก ซึ่งทำให้สามารถจัดประเภทความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) ระบบบิดาอุปถัมภ์ เป็นระบบสังคมปิดแบบบิดาอุปถัมภ์ที่มีการใช้อำนาจกดขี่บ้างในยุคของการใช้ทาสหรือแรงงาน ถูกนำเข้ามาในบราซิลโดยชาวโปรตุเกส ทำหน้าที่คล้าย ๆ กับ ครอบครัวขยาย หัวหน้าครอบครัวจะเป็นผู้รับผิดชอบในสวัสดิการของผู้ที่อยู่ใต้อุปถัมภ์ 2) ระบบการใช้อำนาจกดขี่ ผู้อุปถัมภ์จะใช้อำนาจกดขี่ ควบคุมและใช้ความรุนแรง การขู่เข็ญ แม้กระทั่งการฆาตกรรมเป็นเรื่องธรรมดา ทำให้มีการผูกขาดที่ดิน การทำลายความชอบธรรมของผู้อุปถัมภ์ แล้วเกิดการลุกฮือขึ้นต่อต้านของแรงงาน และชาวไร่ชาวนาในชนบท ทำให้อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ ได้ขยายขอบเขตกว้างไกลกว่าที่จะจำกัดอยู่ในเฉพาะชุมชนหรือชนบท ที่มีความสำคัญในการช่วยเชื่อมโยงโครงสร้างอำนาจทางสังคมระหว่างชนบทและเมือง อันเป็นเส้นทางของการแสวงหาผลประโยชน์ทีนไปสู่การเลื่อนชั้นทางสังคมได้ (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2554)

ความสัมพันธ์ทางการเมืองในระบบอุปถัมภ์

ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์ จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการเมืองและโครงสร้างทางการเมือง ซึ่งแตกต่างออกไปจากโครงสร้างทางการเมืองแบบกลุ่มที่จะมี ลักษณะสำคัญดังนี้ (Lande, E, 1996) คือ

1. ระบบนี้จะขึ้นอยู่กับผู้นำเพียงคนเดียวเป็นผู้รวบรวมลูกน้อง
2. การก่อตัวและโครงสร้างของระบบมีผู้นำเป็นศูนย์กลาง และผู้นำจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น
3. ความสัมพันธ์ในระบบมีลักษณะในแนวตั้ง ระหว่างบุคคลสองคนในความสัมพันธ์นี้ ถ้ามีความรู้สึกร่วมกันระหว่างผู้รับอุปถัมภ์ก็เป็นเพราะต่างมีนายคนเดียวกัน
4. ผลประโยชน์ที่ทำให้ มีความสัมพันธ์ต่อกันที่เป็นผลประโยชน์เฉพาะบุคคล มากกว่าผลประโยชน์แบบกลุ่ม วัตถุประสงค์ที่ยังคงความสัมพันธ์นี้ไว้ก็สืบเนื่องมาจากการแสวงหาผลประโยชน์ของแต่ละคนที่ยังคงมีอยู่

5. ผลประโยชน์ที่แต่ละคนแสวงหาผันแปรไปตามความแตกต่างทางฐานะอำนาจ สายใยแห่งความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์ จะขึ้นอยู่กับสิ่งตอบแทนซึ่งกันและกัน โดยแต่ละฝ่ายพยายามทำให้อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าเขามีค่าแก่การเป็นผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์

6. ความสัมพันธ์นี้มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสูงและไม่มีความมั่นคง ผู้อุปถัมภ์คนหนึ่งอาจจะมีลูกน้องหลายคนหลังจากที่เขาได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้อุปถัมภ์จะมีบริวาร มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งทางอำนาจของเขาวouldจะมีมากน้อยกันแค่ไหน

7. ความสัมพันธ์แบบนี้มักจะมีลูกน้องหลายชั้น ตั้งแต่ผู้ใกล้ชิดมากที่สุดถึงผู้คุ้นเคยบ้าง เล็กน้อย ผู้ใต้อุปถัมภ์ที่ใกล้ชิดเจ้านายมาก ๆ มักจะมีลูกน้องของตนเอง จึงทำให้เขาเป็น ผู้อุปถัมภ์รายย่อยด้วยเช่นกัน และผู้ที่ใกล้ชิดผู้อุปถัมภ์จะมีอิทธิพลมากกว่าผู้ที่อยู่ห่างไกล

แนวคิดระบบอุปถัมภ์ในระบบการเมือง

ในประเทศไทยระบบอุปถัมภ์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาจากระบบไพร่ฟ้าและระบบศักดินา ซึ่งเป็นการจัดระเบียบทางสังคมในสมัยจารีตของไทยตั้งแต่สมัยอยุธยา ระบบไพร่ฟ้าและระบบ ศักดินากลายมาเป็นโครงสร้างในการจัดระเบียบชนชั้นในสังคมที่ยังมีอิทธิพลแฝงอยู่ใน โครงสร้างสังคมไทยปัจจุบัน ระบบอุปถัมภ์เป็นผลมาจากความเชื่อของสังคมไทยที่ว่า ผู้ที่เกิดมา ท่ามกลางเงินทองมีทรัพย์สินอำนาจวาสนาเป็นเพราะกรรมที่ทำไว้แต่ปางก่อน ฐานะการอยู่ไม่ เท่าเทียมกันด้วย เหตุที่บุญบารมีที่ได้สะสมไว้แต่ปางก่อนแตกต่างกัน ทำให้คนไทยยอมรับ ความแตกต่างในฐานะ ตำแหน่งที่ลดหลั่นเป็นชั้น ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ เป็นธรรมชาติและธรรมดา และ ยึดถือความแตกต่างเป็นหลัก สูงต่ำของฐานะตำแหน่งในการจัดระเบียบทางสังคม ความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่าย คือ ความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์ แบบลูกพี่-ลูกน้อง ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความไม่เสมอภาคในการ แลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ เรียกว่า ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์ (Patron) และผู้รับอุปถัมภ์ (Client) อย่างไรก็ตาม การที่ ผู้รับอุปถัมภ์ยอมรับสถานภาพของตนที่อยู่ด้อยกว่าผู้อุปถัมภ์ อาจแยกความแตกต่างระหว่าง ความสัมพันธ์ตามคำนิยามของสังคมในการที่ผู้รับอุปถัมภ์จะยอมรับ ดังนี้

1. ระบบบิดาอุปถัมภ์ (Patrimonial) เป็นความสัมพันธ์ในระบบสังคมปิดแบบบิดา อุปถัมภ์ที่มีการใช้อำนาจกดขี่ และทำหน้าที่คล้าย ๆ ครอบครัวขยายที่หัวหน้าครอบครัวจะเป็น ผู้รับผิดชอบในสวัสดิการของผู้ที่อยู่ใต้อำนาจของตน ซึ่งรวมทั้งครอบครัวของข้าทาสและ แรงงานอิสระในสถานการณ์แบบนี้ รัฐบาลกลางไม่เข้มแข็งและชุมชนอยู่ค่อนข้างจะโดดเดี่ยว ความสัมพันธ์แบบระบบบิดาอุปถัมภ์จึงเป็นทางเลือกของผู้รับอุปถัมภ์ที่ต้องการความคุ้มครอง จากผู้มีอำนาจ และในทางกลับกันผู้ที่สามารถให้ความคุ้มครองได้ย่อมต้องได้รับการยอมรับ และได้รับการสนับสนุนจากทางการเมืองจากผู้อุปถัมภ์เช่นกัน

2. ระบบการใช้อำนาจที่บางครั้งผู้อุปถัมภ์จะใช้การกดขี่ควบคุมผู้รับอุปถัมภ์มากขึ้น หากผู้รับอุปถัมภ์มีการต่อต้านซึ่งโดยมากจะมาจากความไม่พอใจในสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลง ทำให้ความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์มีการใช้การบังคับข่มขู่ อีกทั้งผู้รับอุปถัมภ์ยอมรับค่านิยมที่สร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจนั้น ๆ เพราะระบบอุปถัมภ์ยังคงอยู่ได้ ด้วยกลไกบางอย่าง เช่น การให้งานทำ สวัสดิการหรือความคุ้มครองที่ทำให้ผู้รับอุปถัมภ์มีระดับชีวิตที่พออยู่ได้ อีกทั้งข้อจำกัดในการติดต่อกับโลกภายนอก ทำให้โครงสร้างสังคมมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก (อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2554)

ระบบอุปถัมภ์นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สนับสนุนอยู่ 2 ประการ ได้แก่ ระดับการติดต่อกับโลก ภายนอกมีมากขึ้น และการพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ของผู้รับอุปถัมภ์มีการลดระดับน้อยลง ซึ่งปัจจัยทั้งสองอย่างทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะกระทบกระเทือน และจะมีผลให้การใช้วิธีการกดขี่ของผู้อุปถัมภ์จะรุนแรงยิ่งขึ้น ดังนั้น การวิเคราะห์ระบบอุปถัมภ์ส่วนมากจึงเน้นบทบาทโดยการสมครใจของผู้รับอุปถัมภ์ที่จะพึ่งพิงผู้รับอุปถัมภ์

จะเห็นได้ชัดว่าระบบอุปถัมภ์นั้นได้แสดงให้เห็นว่าสังคมเน้นตัวบุคคลเป็นสำคัญมากกว่าระเบียบแบบแผนหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ทำให้เกิดสภาพของการขาดวินัยในตัวเองให้ความสำคัญแก่มิตรและพวกพ้องของตน ส่งผลให้กฎหมายที่ตราขึ้นนั้นไร้ความหมายตราปใดที่ผลประโยชน์และความสัมพันธ์สำคัญกว่าความถูกต้องตามกฎหมายระเบียบทางสังคม

อำนาจการต่อรองของพรรคการเมือง

สังคมประชาธิปไตยแบบไทย การเจรจาต่อรองในทางการเมืองมีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ยุคไทยแลนด์ 1.0 ซึ่งเป็นยุคเพิ่งเริ่มต้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ฝ่ายอำมาตย์กับฝ่ายนักการเมืองต้องนั่งโต๊ะเจรจากัน หากเจรจากันแล้วไม่เป็นไปอย่างที่ต้องการก็มักจะล้มโต๊ะเริ่มต้นใหม่ด้วยการยึดอำนาจหรือรัฐประหาร รวมทั้งการปฏิวัติ กระทั่งถึงยุคไทยแลนด์ 2.0 ซึ่งเป็นยุคที่เรียกว่าประชาธิปไตยเต็มใบ เพราะมีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ทันสมัย ภายหลังการขับไล่กลุ่มเผด็จการลงจากอำนาจ ก็มีการเจรจาต่อรองทางการเมืองมาโดยตลอด ซึ่งกระบวนการเจรจาดูเหมือนจะประกอบด้วย (กิตติทัศน์ ผกาทอง, 2561)

1. ฝ่ายผู้เจรจาต่อรอง หมายถึงฝ่ายที่ต้องการขอความร่วมมือเพื่อวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมีความสำคัญค่อนข้างสูง ฝ่ายที่ต้องการในการเจรจาต่อรองมักเป็นกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลในระดับที่สามารถตกลงหรือตัดสินใจได้

2. ฝ่ายที่ถูกเจรจาต่อรอง หมายถึง กลุ่มเป้าหมายในการเจรจาต่อรองซึ่งก็มักจะเป็นกลุ่มที่มีอำนาจและอิทธิพลเช่นกัน โดยเฉพาะอำนาจและอิทธิพลในพื้นที่หรือท้องถิ่นนั้น ๆ และที่สำคัญมีบาร์มีขีดเงิน รวมทั้งสามารถต้อนรับหรือปฏิเสธในการเจรจาต่อรองได้ด้วย

3. สถานที่สำหรับการเจรจาต่อรอง หมายถึง วัน เวลา และสถานที่ในการเจรจาต่อรอง ต้องเป็นสถานที่ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเจรจาต่อรองซึ่งอาจจะเป็นเซฟเฮาส์ สนามกอล์ฟ ร้านอาหาร หรือโรงแรม รวมทั้งเขตทหารห้ามเข้า เป็นต้น

4. ประเด็นของการเจรจาต่อรอง หมายถึงสาระหรือเนื้อหาที่ฝ่ายผู้ต้องการเจรจาต่อรองกำหนดซึ่งต้องปกปิดเป็นความลับ จนกว่าจะถึงวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมายกัน แต่โดยทั่วไปประเด็นที่จะถูกหยิบยกมาเจรจาท่อนั้นกลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่ถูกกำหนดนัดหมายมักจะรู้ล่วงหน้ามาก่อนแล้วจึงต้องเตรียมทางหนีทีไล่ไว้เป็นอย่างดี เพราะความลับไม่มีในโลกนั่นเอง แต่โดยมารยาทและธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติเกี่ยวกับการเจรจาต่อรองต้องถือเป็นการลับ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเปิดเผยอาจนำไปสู่การปฏิเสธได้ ยกเว้นแต่การเจรจาต่อรองนั้นมีความพึงพอใจหรือสมประสงค์ทั้งสองฝ่าย

5. ลักษณะของการเจรจาต่อรอง การเจรจาต่อรองตามหลักทฤษฎีนั้น กลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะดำเนินการเจรจาต่อรองจะต้องมีลักษณะทางพฤติกรรมที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจ รวมทั้งมีอำนาจและมีอิทธิพลที่จะสามารถโน้มน้าวให้กลุ่มเป้าหมายเกรงใจหรือยอมรับและคล้อยตามภายใต้เงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ ซึ่งมีลักษณะที่เรียกว่า ประนีประนอม หรือผ่อนปรน บนพื้นฐานแห่งผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

6. การเจรจาต่อรองในทางการเมือง การเจรจาต่อรองในทางการเมืองนั้นอาจต้องใช้กลยุทธ์เป็นกรณีพิเศษมากกว่าการเจรจาต่อรองโดยทั่วไป เพราะการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งพอจะลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับการเจรจาต่อรองทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย

7. ผลกระทบทางการเมืองในการเจรจาต่อรอง การเจรจาต่อรองในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือว่าเป็นเรื่องปกติเพราะมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพียงแต่เป็นสังคมประชาธิปไตยแบบเก่าและการเมืองแบบน้ำเน่าเท่านั้น ซึ่งประชาธิปไตยแบบใหม่และการเมืองแบบน้ำสะอาดควรละเว้นเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีผลกระทบในเชิงลบทางการเมืองค่อนข้างสูง และที่สำคัญจะนำไปสู่วงจรอุบาทว์ อย่างไม่รู้จบสิ้น

8. วัฒนธรรมทางการเมือง เพื่อให้มีการเมืองและพรรคการเมืองมีมาตรฐานในการต่อสู้บนเวทีทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย

8.1 เสรีภาพ (Liberty) หมายถึงทุกพรรคการเมืองต้องสามารถรณรงค์หาเสียงหรือเข้าไปนำเสนอนโยบายได้ในทุกพื้นที่ของประเทศไทย โดยปราศจากการกีดกันแก่งแย่งหรือต่อต้านในทุกรูปแบบ

8.2 ความเสมอภาค (Equality) หมายถึงการไม่มีอคติระหว่างกัน ทั้งชั้นภาคีโทสาคติ โมหาคติ และภยากติ รวมทั้งการไม่เลือกปฏิบัติหรือสองมาตรฐานในทางการเมือง

8.3 ภราดรภาพ (Fraternity) หมายถึงการเป็นมิตรไมตรีต่อกันในทางการเมือง เพราะการแข่งขันในทางกา เมืองเพื่อให้ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งนั้น มีเป้าหมายที่สำคัญคือการบริหารบ้านเมืองหรือประเทศชาติให้บังเกิดความสงบสุขและความเจริญมั่นคง ไม่ใช้การรบราฆ่าฟันกันแบบศัตรูกับศัตรู เพื่อต่อสู้เอาชนะกันอย่างเอาเป็นเอาตาย แต่เป็นการต่อสู้กันโดยมีเดิมพันคือชาติบ้านเมือง จึงต้องมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

8.4 ลดพฤติกรรมแบบไครดีไครอยู่ (The Survival of the Fittest) คือ วัฒนธรรมบนรากฐานของแนวคิดลัทธิเชิงสังคมของ ดาร์วิน ที่กล่าวว่า ใครเก่งไครรอด และไครดีไครอยู่ ในเวทีการเมืองนั้น ทุกคนและทุกพรรคที่เสนอตัวและประกาศจุดยืนรวมทั้งนโยบายต่าง ๆ เพื่อแข่งขันการทำงานรับใช้ประชาชนและประเทศชาติเป็นเป้าหมายหลัก จึงไม่มีคำว่า ไครดีไครอยู่ หรือไครเก่งไครรอด แต่ต้องช่วยกันให้ประชาชนทุกคนอยู่รอดปลอดภัย เป็นประการสำคัญ หากมัวแต่คำนึงถึงตนเองและพวกพ้องอยู่รอด โอกาสที่จะช่วยเหลือประชาชนให้อยู่รอดย่อมหมดไป

9. ความเสียหายที่นักการเมืองควรหลีกเลี่ยง สังคมการเมืองแบบเก่าได้สร้างภาพลักษณ์ในทางลบในสายตาประชาชนอย่างรุนแรง จนนำไปสู่สิ่งที่เรียกว่าความระอาในทางการเมืองแบบประชาธิปไตย เวลามีการเลือกตั้งจึงมีคนไปใช้สิทธิค่อนข้างน้อย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นโอกาสทองของผู้แสวงโชคทางการเมือง

จะเห็นได้ว่า อำนาจการต่อรองของพรรคการเมือง เกิดจากฝ่ายผู้เจรจาต่อรอง มักเป็นกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลที่มีอำนาจและอิทธิพลในระดับที่สามารถตกลงหรือตัดสินใจได้ โดยลักษณะของการเจรจาต่อรองจะเป็นไปตามหลักการใช้วาทีศิลป์ กลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลที่จะดำเนินการเจรจาต่อรองจะต้องมีลักษณะทางพฤติกรรมที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจ รวมทั้งมีอำนาจบารมี สำหรับผลกระทบทางการเมืองในการเจรจาต่อรองนั้นถือว่าเป็นเรื่องปกติประชาธิปไตยแบบใหม่ควรละเว้นเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีผลกระทบในเชิงลบทางการเมือง และที่สำคัญจะนำไปสู่วงจรอุบาทว์ อย่างไม่รู้จบสิ้น

แนวคิดพรรคการเมือง

การเมืองในระบบประชาธิปไตยถือว่าพรรคการเมือง (political party) เป็นสถาบันหลักทางการเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองในระบบประชาธิปไตย และเป็นสถาบันทางการเมืองที่จะเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย พรรคการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนรวมทางการเมือง โดยประชาชนจะเป็นผู้คัดเลือกตัวแทนของตน ให้ได้เข้าไปมีอำนาจเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการ และผลประโยชน์ของตนด้วยการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

(election) จึงกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองมีความสำคัญต่อ การพัฒนาการเมืองในระบบ ประชาธิปไตย (วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และคณะ, 2554)

พรรคการเมือง (political party) มีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มผลประโยชน์ (interest group) ในประเด็นหลัก ๆ ก็คือ ในขณะที่พรรคการเมืองเป็นการรวมตัวของคนที่มียุทธศาสตร์ ร่วมกัน กลุ่มผลประโยชน์เป็นการรวมตัวของคนที่ผลประโยชน์ร่วมกัน และโดยนัยทางทฤษฎี นั้น กลุ่มผลประโยชน์มิได้มุ่งหวังเข้าสู่การเมืองโดยตรง แต่กลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มจะใช้ แนวทางรักษาผลประโยชน์ของตนด้วยการผลักดันทางการเมือง ซึ่งเท่ากับเป็นการเล่นการเมือง โดยทางอ้อม กลุ่มผลประโยชน์ที่มุ่งเป้าในการผลักดันทางการเมืองนั้น จะมีลักษณะเป็นกลุ่ม ผลักดัน (pressure group) (สีดา สอนศรี และคณะ, 2552)

ทฤษฎีกำเนิดพรรคการเมือง

การกำเนิดของพรรคการเมืองเกิดมาจากเหตุผลในทางจิตวิทยา เศรษฐกิจและ สังคม อุดมคติ และการจัดองค์การ ซึ่งก่อให้เกิดเป็นทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมืองขึ้น พรรค การเมืองได้รับการยอมรับและมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในประเทศตะวันตกตั้งแต่ คริสต์ศตวรรษที่ 19 โดยถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสนับสนุนการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย และได้เสนอทฤษฎีกำเนิดพรรคการเมืองไว้ดังนี้ (La Palombara, J., and Weiner, M, 1986)

1. ทฤษฎีว่าด้วยสถาบัน (institutional theory) อธิบายว่า พรรคการเมืองเกิดจาก การรวมตัวกันเป็นก๊ก หรือคณะ หรือสโมสรทางการเมือง แล้วจึงค่อย ๆ พัฒนาสู่ความเป็น พรรคการเมือง

2. ทฤษฎีว่าด้วยประวัติศาสตร์และสถานการณ์ (historical-situational theory) ได้กล่าวว่าพรรคการเมืองเป็นผลมาจากการเกิดจากวิกฤตการณ์ทางประวัติศาสตร์และ สถานการณ์บางประการต่าง ๆ 3 ประการ ได้แก่ (1) วิกฤตการณ์เกี่ยวกับการสร้างความชอบ ธรรมให้กับอำนาจ (legitimacy crisis) (2) วิกฤตการณ์ในการรวมตัวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (integration crisis) (3) วิกฤตการณ์อันเกิดจากความต้องการ มีส่วนร่วมทางการเมือง (participation crisis)

3. ทฤษฎีว่าด้วยพัฒนาการ (developing theory) อธิบายว่า พรรคการเมือง เป็น ผลมาจากการพัฒนาการเมืองที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ประชาชน มีความตระหนัก รู้ถึงสิทธิในการใช้อำนาจทางการเมือง จึงเกิดการรวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง ประการที่สอง การที่ชนชั้นปกครอง (elite) ต้องการได้รับการยอมรับจากประชาชน จึงใช้พรรคการเมืองเป็น สถาบันในการสร้างความชอบให้ตนเอง

Huntington ได้กล่าวว่า พัฒนาการของพรรคการเมืองมีอยู่ 3 ขั้นตอนสำคัญดังต่อไปนี้ (Huntington, S.P, 1986)

1. การแบ่งเป็นฝักฝ่าย (factionalism) เป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาพรรคการเมือง โดยที่การเมืองยังคงเป็นกิจกรรมของคนส่วนน้อยที่แข่งขันกันเพื่อเป้าหมายของตน กลุ่มคนที่มีบทบาททางการเมืองนี้ รวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง แต่พรรคการเมืองยังขาดการสนับสนุนจากประชาชน การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) และความเป็นสถาบันทางการเมือง (political institutionalization) ยังอยู่ในระดับต่ำ

2. การแบ่งเป็นขั้ว (polarization) เป็นขั้นตอนสำคัญของการพัฒนาระบบการเมือง กล่าวคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองขยายตัวขึ้น กลุ่มพลังทางสังคมเริ่มมีบทบาททางการเมือง พรรคการเมืองเริ่มสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นระบบกับกลุ่มพลังทางสังคม กลุ่มหรือฝักฝ่ายทางการเมืองที่เคยมีมาเริ่มรวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองใหม่ จึงทำให้พรรคการเมืองขยายตัว กลุ่มการเมืองต่าง ๆ เข้ามาแข่งขันทางการเมืองภายใต้กติกาทางการเมืองเดียวกัน

3. การขยายตัว (expansion) เป็นขั้นตอนที่พรรคการเมืองบางพรรคเริ่มเข้มแข็งขึ้น สามารถที่จะสร้างการยอมรับจากประชาชนในวงกว้างได้ โดยอาศัยกลไกและระบบภายในของพรรคที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำทางการเมืองมีความมุ่งมั่น และมีความสำนึกที่จะสร้างพรรคให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน เพื่อนำไปสู่ชัยชนะทางการเมือง และเกิดการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองมากขึ้น

จะเห็นได้ว่าทฤษฎีกำเนิดพรรคการเมืองจะเกิดจากการรวมตัวกันและมีความต้องการได้รับการยอมรับจากประชาชน ซึ่งพัฒนาการของพรรคการเมืองจะมีการแบ่งเป็นฝักฝ่าย การแบ่งเป็นขั้ว และการขยายตัว พรรคการเมืองต้องสร้างการยอมรับจากประชาชน โดยอาศัยกลไกและระบบภายในของพรรคที่มีประสิทธิภาพ ผู้นำทางการเมืองมีความมุ่งมั่น และมีความสำนึกที่จะสร้างพรรคให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน เพื่อนำไปสู่ชัยชนะทางการเมือง

บทบาทและความสำคัญของพรรคการเมือง

จักษ์ พันธ์ชูเพชร กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของพรรคการเมือง ไว้ว่า พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่สำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการเมือง และการดำเนินงานของระบบการเมือง มีดังนี้ (จักษ์ พันธ์ชูเพชร, 2549)

1. พรรคการเมืองทำหน้าที่ในกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมือง (Political Socialization) ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Citizen Participation)

2. พรรคการเมืองทำหน้าที่คัดเลือกชนชั้นนำทางการเมือง (Recruitment Of Elite) ทำให้เกิดชนชั้นนำทางการเมืองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจการทางการเมืองในการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมือง

3. พรรคการเมืองเป็นช่องทางการสื่อสารทางการเมือง (political communication) ที่เกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง และระหว่างบุคคลในสังคมการเมืองด้วยกัน จากการสื่อสารทางการเมืองจะนำไปสู่กระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมืองและการกำหนดนโยบาย (policy making)

4. พรรคการเมืองเป็นช่องทางสำคัญในการกำหนดประเด็นผลประโยชน์และข้อเรียกร้องทางการเมือง (interest aggregation) เพื่อกำหนดเป็นนโยบายของพรรคให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

5. ภายหลังจากที่พรรคการเมืองสามารถเข้าไปมีอำนาจในคณะรัฐบาลก็จะสามารถทำหน้าที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (policy implementation) เพื่อให้เกิดผลในทางรูปธรรมรวมถึงการทำหน้าที่วินิจฉัยกฎหมาย (adjudication) ในฐานะองค์กรนิติบัญญัติ

6. พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการต่อรองผลประโยชน์ ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยส่วนรวม และแก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันโดยการกำหนดนโยบายตามแนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวมยอมรับได้

7. ในระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือประกันเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชน ในฐานะองค์กรที่ช่วยพัฒนาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดการพัฒนาทางการเมือง

8. พรรคการเมืองเป็นเครื่องมือในการสร้างประชาคม เพื่อให้รัฐบาลสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน และพรรคการเมืองยังมีส่วนร่วมผลักดันให้การปฏิบัติตามนั้นเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ

9. พรรคการเมืองทำหน้าที่ในการผสมผสาน (Integration) หรือการสร้างชาติ (nation-building) โดยการประสานความแตกต่างของสมาชิกในประชาคมการเมืองนั้น ให้เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Party Solidarity) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างชาติในประเทศที่เกิดใหม่ เนื่องจากประชาคมการเมืองของประเทศยังขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน พรรคการเมืองลักษณะนี้จึงเรียกว่า พรรคชาติ (Party – States)

10. พรรคการเมืองเป็นสถาบันที่สร้างความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ให้กับรัฐบาลและระบบการเมือง

จะเห็นได้ว่าพรรคการเมืองทำหน้าที่ในกระบวนการกล่อมเกลாதทางการเมือง ดำเนินกิจการทางการเมืองในการแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมือง พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นกลไกในการต่อรองผลประโยชน์ ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยส่วนรวม และแก้ไขความ

ขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อีกทั้งยังทำหน้าที่ในการประสานความแตกต่างของสมาชิกในประชาคมการเมืองนั้นให้เป็นพรรคการเมืองที่สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

สรุป

ระบบอุปถัมภ์เกิดขึ้นจากพื้นฐานวัฒนธรรมของสังคมไทยและค่านิยมของคนไทยที่ยึดติดกับระบบศักดินามักยกย่องสรรเสริญผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง การศึกษาสูงรวมถึงพฤติกรรมที่นิยมห้อมล้อมใกล้ชิดผู้ใหญ่หรือผู้มีอำนาจ นิยมการประจบสอพลอเพื่อหวังผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงหลักคุณธรรมและจริยธรรมดังนั้นระบบอุปถัมภ์จึงยังคงฝังรากลึกอยู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานหลายศตวรรษจนเป็นการค่านิยมวัฒนธรรมที่ไม่ดีของคนไทยเมื่อเกิดระบบอุปถัมภ์ขึ้นในระบบแล้ว จะทำให้การบริหารบ้านเมืองไม่เป็นไปตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่จะขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเท่านั้น ซึ่งระบบอุปถัมภ์อาจมีชื่อ เรียกได้หลายอย่างที่มีความหมายทำนองเดียวกันเช่นระบบขบถเลี้ยง ระบบเล่นพรรคเล่นพวก หากปัญหา ระบบอุปถัมภ์ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง และสร้างความตระหนักให้กับนักการเมืองและประชาชนว่าระบบอุปถัมภ์สร้างความเสียหายต่อประเทศชาติอย่างร้ายแรงแล้วก็จะกลายเป็นวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกจนไม่สามารถแก้ไขได้ การแก้ไขปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาคนในชาติทุกกลุ่มทุกภาคส่วนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี ปฏิบัติกิจสาธารณะเพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะให้รู้จักเสียสละร่วมมือร่วมใจในการทำประโยชน์เพื่อสังคมและส่วนรวมจะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองและสังคมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างสันติสุขให้กับสังคมได้เป็นผลเชิงประจักษ์

ทั้งนี้หากผู้นำประเทศใช้แนวทางการทำงานโดยใช้มาตรการทางกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียวจะไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาสังคมและประเทศชาติได้ การปลูกฝังค่านิยมที่ดี คุณธรรมจริยธรรมและธรรมาภิบาลเป็นหน้าที่ของผู้นำที่จะมีบทบาทในการวางรากฐานสร้างจิตสำนึกที่ดี และหมายรวมถึงการสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดกับประชาชนในชาติ การชี้ให้เห็นโทษและพิษภัยที่เกิดจากระบบอุปถัมภ์ การให้ความสำคัญกับค่านิยมกตัญญู กตเวทิตาต่อประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองควรรักศักดิ์ศรีความเป็นนักการเมืองทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนเพื่อให้การบริหารงานภาคการเมืองมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิตติทัศน์ ผกาทอง. (2561). การเจรจาต่อรองทางการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 9 เมษายน 2563

จาก https://www.matichon.co.th/article/news_983127

จักร์ พันธุ์ชูเพชร. (2549). การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พันซ์กรุ๊ป.

- ฉัตรชัย สุระภา. (2554). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสารคาม.
- วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ และคณะ. (2554). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สีดา สอนศรี และคณะ. (2552). *เอเชียตะวันออกเฉียงใต้: การเมือง เศรษฐกิจและการต่างประเทศหลังวิกฤติ เศรษฐกิจ (พ.ศ.2540 - 2550)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิต บุญบงการ. (2545). *ระบบอุปถัมภ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬามหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คูวินทร์พันธุ์. (2554). *ระบบอุปถัมภ์*. กรุงเทพมหานคร: วิญญู.
- Huntington, S.P. (1986). *Political order in changing societies*. London: Yale University Press.
- La Palombara, J., and Weiner, M. (1986). *Political parties and political development*. New Jersey: Princeton University Press.
- Lande, E. (1996). *Social Change*. New York: The Macmillan Company.